

De Dorpswandelaar nr. 5

Vandaag loopt het niet zo lekker. Ik weet niet precies waarom, maar wandelen, ik heb er niet zo'n zin in. Komt misschien omdat het weer niet lokt om ver naar buiten te gaan. Anderzijds, binnenkort gaan mijn partner en ik toch ook weer op trektocht, dus dan zou je denken "Kom op, even flink trainen, dan kun je er goed tegenaan daarginds."

Omdat onze oudste altijd zei: Elk weer is wandelweer, trek ik me die verstandige les aan, pak mijn jas en stap op. Waar het pad mij leidt, laat ik deze keer aan het pad over. En zie, het voert me door de geldbuurt van Dommelen. Nee, niet de goudkust als we die al zouden hebben, maar door de straatjes die getooid zijn met pecunia-namen van over de hele wereld. Ik wandel dus over klinkende muntenstoepen. Want pecunia non olet, oftewel geld stinkt niet. Raar eigenlijk, want een andere - ook oude! - wijsheid zegt over gestorven rijkards dat ze juist wel stinken. Rijke stinkerds zijn het. Dus geld stinkt niet en de dode bezitters er van stinken wel. Nou is dat laatste goed verklaarbaar. Vroegrijken wilden immers maar wat graag in kerken begraven worden. Waarschijnlijk dachten ze dat ze daardoor dichterbij de hemelpoort kwamen. En ook dat mensen die hun grafzerken konden zien en lezen zich hun "weldoeners" blijvend zouden herinneren. Welnu, dat laatste lukte maar al te best. Want na verloop van enige tijd begon men ze te ruiken en wel zo erg dat de naam rijke stinkerd rap voor de hand lag en zelfs een blijvertje werd in onze taal.

Ik begin waarachtig nog lol in mijn rondloop door de geldhoven te krijgen. Ik zie Denarihof staan en hoop oprecht voor de bewoners dat ze nooit in de penariehof terecht komen.

Dan begin ik me af te vragen hoe geld in de wereld is gekomen? Het moet al heel oud zijn. Ik meen te weten dat de Chinezen - zij weer - het geld hebben bedacht. Men kende al heel vroeg een ruil-economie, "ik heb aardappelen en jij brood, zullen we ruilen?" maar dat werd lastiger als je wat verder weg moest om te kunnen ruilen. Zo werden andere voorwerpen die algemeen gezien werden als van enige waarde - omdat ze mooi waren of tamelijk zeldzaam - de allereerste ruil-zaken. Bijvoorbeeld kralen en schelpen voor eten en kleding of gebruiksvoorwerpen. Ook grondstoffen kregen waarde. Goudklompjes, zilver en koper, en delfstof als zout. Een hele beroemde handelsroute die puur gebaseerd was op de ruiling van goud tegen zout en omgekeerd, was die van Tanger in Marokko naar Timboektoe in Mali. In de Sahara werd zout gedolven en in Mali goud gevonden. De oer-Malinese koning werd (en was ook) de allerrijkste man ter wereld genoemd en Timboektoe de gouden stad, zo blonk het daar! En dat zout dat in de Sahara gevonden werd, een belangrijke geldbron was, moge blijken uit ons woord salaris dat afkomstig is van Sahara.

Ik zie Pond, Roebel, Dollar, Frank, Escudo, Centiem, Keurvorster, Duit, Penning en bedenk dat zij de verre nazaten zijn van munten uit Lydië (Turkije), waar gevonden goudklompjes uit rivieren werden platgeslagen tot plaatjes waarvan de waarde nog enorm schommelde door de wisselende hoeveelheden grondstof die gebruikt was. Vrij snel kwamen stempels op, die gewicht en inhoud grondstof, dus een waarde, bepaalden.

Vanuit Turkije wonnen de munten terrein richting westen, eerst naar Griekenland waar ook munten werden geslagen met een vaste waarde. Het verschil werd gemaakt omdat elke stadstaat zijn eigen munten sloeg. Na de Grieken kwamen de Romeinen in beeld met munten van vooral koper. De Denarius (Denarihof!) werd de bekendste. Opvallend voor Romeinse munten werd het beslag er van. De Romeinen zetten ze vol informatie over waar ze geslagen waren, onder welke keizer, ter gelegenheid van welke veldslag, ter ere van een godheid, enzovoort. Romeinse munten hebben daarom grote historische waarde.

Na de val van het Romeinse rijk werd het een chaos in Europa en viel men terug op de oude ruileconomie ... tot Karel de Grote aan het bewind kwam en de Karolingische Pond als ruilstandaard invoerde, met Schellingen en Penningen als onderwaarden. De slimme Karel zorgde er wel voor dat muntenslaan het alleenrecht van de keizer was. Want gesjoemeld met oudere munten werd er nog altijd volop.

Het zou te ver voeren, zeker als het muntenverhaal gekoppeld zou worden aan de afstand die ik ging afleggen, om hier de hele muntengeschiedenis te vertellen. Dus vlug even de belangrijkste feiten die aan onze muntenbuurt kleven: Ten tijde van de Hanzesteden werden diverse munten geslagen met een vaste waarde, die in elke Hanzestad geaccepteerd werden. Bekend werden de Franse "groten", de Engelse "sterlingen" en onze "florijn".

Karel de Vijfde voerde munten als de "mijten", "penningen" en "duiten" in naast de gouden en zilveren Karolus. Munten kregen randversieringen als wapen tegen het beruchte "schaven" dat veelvuldig werd gedaan.

En "Hollandse heersers" wisten ook van wanten. Om aan extra oorlogsgeld te komen werden munten "geklopt". Dat was een merkteken dat verplicht was in de oorlog tegen Spanje. Eigenlijk was het een soort belasting voor de burgers van de republiek. Het gebruik van ongeklopte munten werd verboden en ze moesten worden ingeleverd. Wie 8 ongeklopte munten bezat en inleverde kreeg er 7 voor terug. Handig hè! Hier komt de uitdrukking iemand geld uit de zak kloppen vandaan!

Ik ben bijna thuis, maar ga nog even zitten uitrusten bij het fietscrossbaantje aan de Keersopperdreef met uitzicht op de beek en bedenk dat we in 1681 de eerste echte eenheidsmunt kregen, net zoiets als gebeurde met de intro van de Euro in 2000. In de tussenliggende ruim 300 jaren zag papiergeld het licht. Het werd ingevoerd door Napoleon, maar kreeg nauwelijks voet aan de grond omdat er erg werd gesjoemeld met de echte waarde. Veel valse biljetten kwamen in omloop en daarom werd in 1816 de nieuwe muntwet ingevoerd met het decimale stelsel. We leerden omgaan en tellen met de halve cent, cent, stuiver, dubbeltje, kwartje en daalders. Onze mooie en door velen nog steeds verafgode gulden legde recentelijk het loodje tegen de Euro, de achter-, achter-, achterneef van de Karolingische Pond van de Frankische keizer Karel.

Hebben de Fransen het toch gewonnen. (Napoleon voerde, in navolging van Karel, met de Franse Franc en de papieren Assignaten een Europees geldstelsel in dat in Waterloo zijn waterloo vond toen hij daar zijn Europese EENHEIDS- droom verloor en voor straf in St. Helena moest gaan leven en sterven. Zijn natte droom heet tegenwoordig EURO)

De ... Dorpswandelaar
(met hulp van de geschiedenis van geld)